

Исправления не допускаются

Итоговый балл _____
(подпись председателя жюри)

Шифр _____
(заполняется оргкомитетом)

**Межрегиональная предметная олимпиада КФУ
по предмету «Татарский язык»
заключительный этап (ответы)
2019-2020 учебный год
9 класс**

I. «КУЛ» сүзе кергән 10 фразеологизм языгыз. / Напишите 10 фразеологизмов со словом “КУЛ/ РУКА” (10 баллов).

- 1) Мәсәлән, Кул кушырып утыру
- 2) Ике кулга бер эш
- 3) Кул кулны юа, ике кул битне юа
- 4) Кулдан китү
- 5) Ике кулсыз калу
- 6) Кул селтәү
- 7) Кул арасына керү
- 8) Кул житмәслек
- 9) Кулдан тоту
- 10) Кулы бармау

II. Түбәндәге ижек калыпларына туры килгән 2шәр сүз языгыз. / Напишите по два примера соответствующим следующим слогам: (10 баллов).

- 1) СТ+ТС алма, иртә
- 2) ТСТ+ТС карта, кашка
- 3) СТТ+ТСТ илттек, әйткән
- 4) ТСТТ+ТСТ кайттык, керткән
- 5) ТС+ТС бала, кала

III. Омоформаларга 5 мисал китерегез һәм аңлатыгыз. / Приведите 5 примеров омоформам и объясните (10 баллов).

- 1) үпкәләр (исем, күплек санда) – үпкәләр (фигыль, Ззат, берлек санда, киләчәк заманда)
- 2) күзләр (исем, күплек санда) – күзләр (фигыль, Ззат, берлек санда, киләчәк заманда)
- 3) алма (исем, берлектә) – алма (боерык фигыль, юклыкта)
- 4) тартма (исем, берлектә) – тартма (боерык фигыль, юклыкта)
- 5) Алсу (исем) – алсу (сыйфат, кимлек дәрәжәсендә)

IV. Түбәндәге тәртиптә килгән жөмлә кисәкләреннән торган жөмлә уйлап языгыз. / Составьте предложение, состоящее из следующей последовательности членов предложения. (10 баллов)

Аергыч – сәбәп хәле – урын хәле – аергыч - ия – хәбәр.

Мондый хәйләкәрлектән, ишек алдында басып торучы кыз да көлеп жибәрде.

V. Кроссвордларны чишегез. /Решите кроссворды (20 баллов)

Сүзләрнең антонимнарын табыгыз:

Исправления не допускаются

Горизонталь буенча:

1. Дус
3. Пычрак
6. Ямьсез
8. Иртә
9. Күмәк
10. Киң

Вертикаль буенча:

2. Яхшылык
4. Ак
5. Кече
7. Тырыш

VI. Татар теле өчен хас авазлар турында языгыз. Жавабыгызны мисаллар белән аңлатыгыз. / Напишите о звуках, свойственных для татарского языка. Объясните свой ответ примерами. (20 баллов).

Татар телендә 39 хәрәф бар, алар арасында 6 хәрәф бары татар авазларын гына белдерә. Бу – ә, ө, ү, ж, ң, һ. Моннан тыш, к һәм г, в хәрәфләре икешәр авазга билге булып йөриләр. Мәсәлән, калын сузыклар белән увуляр [к] һәм [г] авазларын белдерәләр, ә нечкә сузык авазлар янәшәсендә тел арты авазлары булып укылалар: китап, калын, галим, гөл. “В” хәрәфе дә [w] авазы өчен дә тамга булып килә: вертолет, вакыт, васыять, ваза. Татар алфавитында булган ж, щ, ц хәрәфләре- татар сүзләре өчен ят авазлар, ләкин алар алынма берәмлекләрдә кулланылалар. Я, ю, е хәрәфләре дә татар сүзләрендә икешәр төрле укыла ала: ярма – ярдәм, юрган – юләр, елак- егет. Татар телендә а, о, ы сузыклары – чагыштырмача озын сузыклар, ы – кыска сузык булып санала.

VII. “Кунак килсә, йөзең ач” дигән мәкальне Сез ничек аңлайсыз? Шул турында 80 сүзлек кечкенә күләмле сочинение языгыз. Фикерегезне дәлилләп, 2 дән ким булмаган дәлил китерегез. /Как вы понимаете поговорку “К приходу гостя открой свое лицо”? Напишите сочинение (80 слов) об этом. Приведите не менее 2 довода-примера. (20 баллов)

№	Сочинение бәяләү критерийлары	Баллар
I	<i>Иншаның этәлеге</i>	
	Язманың этәлеге темага туры килә. Этәлеге тулысынча ачылган. Икедән артык дәлил бирелгән.	4
	Язманың этәлеге, нигездә, темага туры килә. Этәлеге ачылган. 1-2 гомуми дәлил бар.	3
	Язманың этәлеген бирүдә житди ялгышлар бар. 1 дәлил бар.	2
	Язманың этәлеге ачылмаган яки мисал буларак дәлил язылмаган.	0
II	<i>Иншаның тел ягы</i>	

Исправления не допускаются

	Язманың мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге, язу эзлеклелеге	
	Эш мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана: – логик хаталар юк, язуда эзлеклелек бозылмаган; – абзацларга бүленештә хаталар юк.	2
	Эш мәгънәви бөтенлеге, сөйләм бәйләнешлелеге һәм язу эзлеклелеге белән характерлана, ләкин 1 логик хатасы бар, һәм/яки абзацларга бүленештә 1 урында хата бар.	1
	Язмада сөйләм үстөрүгә омтылыш бар, ләкин логик хаталарның саны 1 дән артык, һәм/яки абзацларга бүленештә 2 урында хата бар.	0
	Төгәллек һәм сөйләм матурлығы	
	Язмада фикер төгәл, төрле грамматик формалар кулланылган.	2
	Язмада фикер төгәл, Ләкин бер генә төрле сөйләм калыпларыннан файдаланылган, яки язмада төрле грамматик формалар кулланылган, ләкин фикер төгәллеккә бозылган.	1
	Сүз байлыгыннан тиешенчә файдалана алмаган, бер үк төрле жөмлө калыпларын гына кулланган.	0
III	Грамоталылык	
	Орфографик нормаларның үтәлеше	
	Орфографик хаталары юк (яки тупас булмаган 1 хатасы бар).	3
	Хатасы 2 дән артык түгел.	2
	3-4 хата жибәрелгән	1
	Хаталарының саны 4 тән артык	0
	Пунктуацион нормаларның үтәлеше	
	Пунктуацион хаталары юк (яки тупас булмаган 1 хатасы бар).	3
	1-3 хатасы бар.	2
	4-5 хатасы бар.	1
	Хаталарының саны 5 тән артык	0
	Тел нормаларының үтәлеше	
	Грамматик хаталары юк	2
	1–2 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 2 дән артык	0
	Сөйләм нормаларының үтәлеше	
	Сөйләмгә кагылышлы 1 генә хатасы бар	2
	2–3 хатасы бар	1
	Хаталарының саны 3 тән артык	0
	Этикага кагылышлы нормаларның үтәлеше	
	Этикага кагылышлы хаталары юк	1
	Хаталары бар (1 һәм 1дән күбрәк)	0
	Язмада фактларны бирүдәге төгәллекнең үтәлеше	
	Фактик хаталары юк.	1
	Фактик хаталары бар.	0

Исправления не допускаются

Язма эш өчен максималь балл	20
------------------------------------	-----------